پرۆژەی پێشنیارکراو بۆ پێکهێنانی بەرەی گۆڕانی دیموکراتی کوردستان

لەژێر دروشمی: لە پێناو ژیانێکی باشترو دەستاودەستکردنی دەسەڵاتدا

پێشەکی:

لەمێژووی خەباتی رزگاریخوازیی گەلی کوردستاندا راپەڕینی جەماوەری بـەهاری سـاڵی ١٩٩١ سـەرەتای وەرچەرخانێکی گرنگ بوو. دواتریش بڕیـاری گواسـتنەوەی دەسـەڵات لەدەسـەڵاتێکی شۆڕشگێڕییەوە بۆ دەسـەڵاتێکی شـەرعی هەڵبـژێراو، قۆنـاغێکی تـازەبوو. هەڵبـژاردنی یەکەم پەرلەمانی کوردستان لەساڵی ١٩٩٢ بۆ ئەوەبوو کە ئیتر لەدیاری کردنـی دەسـەڵاتو جـۆرو شـێوازی فـەرمانڕەوایی‌دا گـەل سەرچـاوەی دەسەڵاتو سەنگی مەحەك بێ، بەڵام بەداخەوە هـەر لەراگەیاندنی ئاکامی هەڵبژاردنـەوە ئیرادەی گـەل پێشـێل کـرا، دوور لەپرنسـیپەکانی دیمـوکراتیو لەرێگـەی رێککـەوتنێك هـەموو دەسـەڵاتەکان لـەنێوان دوو لایەنە براوەکەدا دابەش کران، دواتـر ئـەم سیسـتەمە بەبنبەسـت گەیشت، سـەرەنجام شـەڕێکی خوێنـاوی کاولکـەری نێوەخـۆی لێکەوتـەوە، ئەگـەر بارودۆخـە نێودەوڵەتیەکـە یارمـەتی دەرنەبووایـە، لەوانـەبوو هـەموو ئـەو دەسـتەکەوتانەی کـە بەدرێـژایی مێـژووی براقـی رزگـاریخوازیو راپەڕینی جـەماوەری بەدەست هاتبوون، لەدەست بچوبان. ئاکـام بـە ویسـتی ئاشـتیخوازانەی گەلەکـەمانو کۆششـی دۆسـتانمان لەجیهانـدا تـوانرا شـەڕەکە کـۆنترۆڵ بکریو زمانی گفتوگۆ بۆ چارەسـەری کێشەکان هەڵبژێردرێ. خۆشبەختانە لەپرۆسـەی ئـازادی عێراقـدا کـە هاوپـەیمانان رژێمـی بەعسـیان رووخانـد، گوتـارێکی هاوبەشـی کوردسـتانی هـەبوو، بـەهۆی ئـەو گوتـارە هاوبەشـەو یـەکگرتوویی ریزەکانی گەلی کوردستانەوە، تـوانرا بەشێك لەمافو دەستکەوتی گرنگ لە دەستوری عێراق بۆ گـەلی کوردستان بچەسپێنرێ.

شـەڕی نـاوخۆ کۆمـەڵێك دەرهاویشـتەو دیـاردەی خراپـی جێهێشـت، ئەمـەش کۆسـپێکی گـەورەی لەبـەردەم پرۆسـەی دیمـوکراتیو بـەرەوپێش چـوونی کۆمەڵگە لەهەموو ئاستەکاندا دروست کرد. دابەش بوونی حکومـەتی هـەرێم بـۆ دوو دەسـەڵاتی حزبـی، بـواری لەبەردەم رای جیاوازو ئازادی سیاسی بەرتەسـك کـردەوە. ئەمـەش زیـاتر بـەزیانی رەوتـی دیمـوکراتیو هێـزی پێشکەوتنخواز تـەواو بـوو. ئاشکرایە کە بارودۆخی شەڕی ناوخۆ دیاردەی فرەحزبـی لەکۆمەڵگـەی کوردەواریـدا شێواندو رەوشـێکی ئاوارتـەی لەگـەڵ خۆیـدا هێنـا. ئێسـتا لـەئاکامی ئاشـتبوونەوەی گشـتی بارودۆخەکـە بەرەو ئاسایی بوونـەوە دەچـێو دوو ئیدارەیی کۆتا بووە، ئیدی پێویستە پرۆسـەی دیمـوکراتی بچێتەوە سـەر سـکەی خـۆیو ژیـانی حزبایـەتی رەوشـی ئـاسـایی وەربگرێتـەوە، بێگومان ئەمە ئـەنجام نادرێ ئەگـەر هێـزە سیاسـیەکان لەپرۆسـەیەکی دیموکراتیانەدا لەململانێدا نەبن، بـەم پێیـە دەبـێ هێزێکی ئۆپۆزیسـیۆنی بەهێز لەململانێی دەسەڵات دا هەبێ.

ئێسـتا دوای ئـەوەی هـەموو هێزەکانی ناو پەرلـەمان لـەپێکهێنانی حکومەتـدا بەشـدارن، هـیچ هێزێکـی ئۆپۆزیسیۆن لەناو پەرلەمان نـەماوە، ئیدی هـەموو بەشـێکن لەدەسـەڵات. ئێمە چوار لایەنی سیاسی کوردستان لەروانگـەی باوەڕبوونمـان بەخـەباتی دیموکراتیانە، لەدەرەوەی پـەرلەمان، لەچوارچێوەی بەرەیـەکی هاوبـەش لەژێرناوی (بەرەی گۆڕانی دیموکراتی کوردسـتان) وەك هێزێکـی ئۆپۆزیسـیۆن خۆمـان رادەگەیـەنینو بەرەی گۆڕان دەکەینـە ئـەو ناوەنـدە بـۆ کۆکردنـەوەی هـەموو ئـەو هێـزو لایەنانەی کە باوەڕیان بەتێکۆشانی دیموکراتیانـە هەیـەو کـار بـۆ کۆمەڵگەیـەکی دیمـوکراتو ئـازادو شارستانی دەکەن.

بـەرەی گـۆڕان وەك هێزێکـی چـاودێر بەسـەر دەسـەڵاتەوە بەشێوازێکی شارستانیانە رووبـەرووی هەر دیاردەیەك دەبێتـەوە کە لەگـەڵ پرنسـیپەکانی دیموکراتیوبەرژەوەنـدەکانی نیشـتمانیو نەتـەوەیی نـاکۆك بـێو مافەکانی مرۆڤ پێشێل بکا.

بەرەی گۆڕان بـوونی شـەفافیەت لـەبڕیاری سیاسـیو کـاری ئیداریو کارکردن بەپێی یاسا بەبنەما دەزانێ، لەنەهێشتنی دیاردەی گەندەڵیو دژی قـۆرخ کردنـی دەسـەڵاتەو کـار بـۆ بەدامـەزراوەیی کۆمەڵگـە دەکـا لەرێگـەی لێـك جیاکردنـەوەی دەسـەڵاتەکانو هـاوێرکردنی دەسەڵاتەکانی حزبو دین لەدەوڵەت.

بەرەی گۆڕان لەروانگەی باوەڕی بەفرەییو قبوڵ کردنی جیاوازیەکانی یـەکتری بـەبێ لەبەرچـاوگرتنی دیدوبۆچـوونو ئـایینو ئـایینزاو نەتـەوە... هتد جێگـەی هـەموو ئـەو کـەسو لایەنانەیـە کـە باوەڕیـان بەخەباتی دیموکراتیانە هەیەو لەپێناو نەهێشـتنی چەوسـاندنەوەی مـرۆڤ و یەکسانی نیوان ژنو پیاودا کار دەکا.

بـەرەی گـۆڕان لەخـەباتی مەدەنیانـەی خۆیدا بۆ کـارابوونی رۆڵـی رێکخراوەکـانی کۆمەڵگـەی مـەدەنی کـار دەکـاو ئـازادی رۆژنامەگەری بە مەرجێك لەخستنە سـەر ڕێی رەوتـی دیمـوکراتیو پێشکەوتنی کۆمەڵایەتی دەزانێ.

بەرەی گۆڕان مافی تورکمانو ئاشوریوکلدانوعەرەب لەکوردستان بـە رەوا دەناسـێو لـەپیناو دەسـتەبەرکردنی مافـەکانیان تیدەکۆشێ.

بـەرەی گـۆڕان لەخـەباتی نیشتمانیانەی خۆیدا ئـەو کۆدەنگیو هەماهەنگییـەی نێـوان هێـزە نیشتمانیەکان لەسەر بنەمای رێزگرتن لەجیاوازییـەکانی یـەکتر بەپێویست دەبینێ بۆ زیاتر چەسپاندنو بـەرەو پێش بردنی مافـەکانمان لەدەستوری عێراقـداو بۆچەسـپاندنی جارنامـەی گەردونی مافی مرۆڤوسەلماندنی مافی چارەنوسـی گـەلان تیدەکۆشـێ، شێلگیرانە لـەپێناو جێبـەجێ کردنـی مـادەی ١٤٠ لەدەستوری هەمیشـەیی عێـراق، بـۆ گەڕانـەوەی ناوچـە دابڕاوەکـان بـۆ سـەر هـەرێمی کوردستان تیدەکۆشی.

بـەرەی گـۆڕان راشـکاوانە پشـتیوانی لەداخوازییـە رەواکـانی گەلەکـەمان لەپارچـەکانی تـری کوردستان دەکـاو هاوکـاری کردنـی بزاڤە رزگاریخوازەکەی بەشێوەیەکی دیموکراتیانە بەئـەرکێکی نەتـەوەییو مرۆیی دەزانێ.

ئامانجەکانی بەرەی گۆڕان

A - پرسـی نەتـەوەییو نیشتمانی:

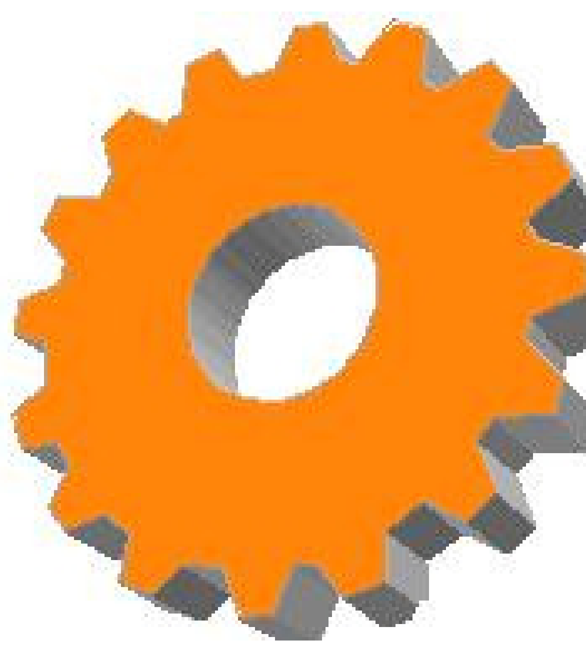

١- کـارکردن بـەپێی دەسـتوور چەسـپاندنو بـەرەوپێش بردنـی مافەکانی گەلی کوردستانو کـارکردن بـۆ جێبـەجێ کردنـی مـادەی ١٤٠ لەدەستووری عێراق بۆ گەڕانـەوەی کـەرکوكو ناوچـەکانی تـر بـۆ سـەر هەرێمی کوردستان.

٢- لەدەسـتووری کوردسـتان مـافی (تورکمـان، کلـدان، ئاشـووریو عەرەب) بچەسپێندریو رێـز لەهـەموو بیروباوەڕێکی ئایینی بگیرێ.

٣- سـڕینەوەی شـوێنەواری بەعەرەب کردنو قەرەبوو کردنـەوەی ماددیو مەعنەوی زیان لێ کـەوتووانی سیاسەتی شۆڤێنستی بەعس.

٤- کار بۆ بەستنی کۆنگرەیـەکی کوردسـتانی سەرتاسـەریو بـۆ یەکخسـتنی گوتـاری کوردسـتانیان بکرێ. لەپێناو چارەسەرکردنی پرسی کـوردو بەچـاودێر وەرگرتنـی نوێنـەرێکی کـورد لەنەتەوەیـەکگرتووەکان، گۆنگرەیـەکی نێودولـەتی بەئـەرکی لەپیشینە دەزانێ.

٥- پشتیوانیو هاوکـاری کردنـی بزاڤـی ئـازادی خوازانـەی گەلەکـەمان بەشـێوەیەکی دیموکراتیانـە لـە پارچـەکانی تـری کوردسـتان بـۆ بەدەست هێنانی مافە رەواکانیان.

٦_ دژی هەر جۆرە کردەوەیـەکی تیرۆریستی رادەوەستێ.

٧_ پاراسـتنی ئاسایشـی نەتەوەیی.

B - دیموکراتیزەکردنو بنیاتنانی کۆمەڵگەی مەدەنی :

١- بـۆ چەسـپاندنی پانتـایی ئازادی سیاسـیو رادەبـڕینو دەستاو دەسـت کردنـی دەسـەڵات بەشـێوەیەکی دیموکراتیانـە، تێدەکۆشی.

٢- دارشـتنی دەسـتوورێك بـۆ کوردستان لەسـەر بنـەمای لێك جیا کردنـەوەی هەرسـێ دەسـەڵات (پەرلـەمان- حکومـەت- داد) بـەجیا کردنەوەی دین لەدەوڵەت.

٣- شـەفافیەت لـەبڕیاری سیاسـیو ئیـداریو هـاوێر کردنـی دەسەڵاتی حزب لەحکومەت، زەمینـە سـازکردن بـۆ کـارابوونی رۆڵـی رێکخراوەکـانی کۆمەڵگـەی مـەدەنیو چەسپاندنی ئازادی رۆژنامەگەری.

٤- لـەپێناو ئازادیـەکانی تـاك و چەسـپاندنی مافـەکانی ژن لەدەسـتوورو کارپێکردنیـان تیدەکۆشی.

٥- قوڵکردنەوەی گیانی تەباییو لێبـووردەیی لـەنیو پیکهاتەکانـداو رێگـرتن لەهـەموو توونـدڕەوییـەکی فکـریو سیاسـیو کۆمەڵایـەتی، بەرنامەرێـژکردنیان لەپرۆگرامـەکانی خوێندندا.

٦- بۆ ئەوەی لاوان رۆڵی خۆیان لەبەرەوپێشبردنی کۆمەڵگەدا ببینـو بەشداری لەبڕیارداندانو بەڕێوەبردندا بکـەن، دەبـێ مـافی خۆپـاڵاوتن بـۆ تەمەنی ٢٢ ساڵ نزم بکرێتەوە

C- کۆمەڵایەتیو ئیداریی:

١- کارکردن لـەپێناو نەهێشـتنی دیـاردەی گەنـدەڵی ئیـداریو بنبڕکردنـی جیاکـاری لـەنێوان پێکهاتەکانی کۆمەڵگە.

٢_ قەرەبووکردنـەوەی ئەوانـەی کەلـەرابردودا بـەهۆی سیاسـەتی رژێموشـەڕی نێوخـۆ زیانیـان لێکەوتووە.

٣_ چەسپاندنی باری ئاسایشو ئارامی تاكو کۆمەڵگە.

٤_ دادپـەروەری کۆمەڵایـەتی ودابین کردنی بیمەی کۆمەڵایـەتی بۆ بێکارو پیرو پەککەوتەو کەمئەندامان.

٥_ چارەسەرکردنی قەیرانـەکانی رۆژانـە (ئـاو، کارەبـا، سـووتەمەنیو نیشتەجێبوون.. هتد..).

٦_ قەدەغـەکردنی کـارکردنو توندوتیژی دژی منداڵو مێردمنـدال، دابینکردنی باخچەی ساوایانو شـاری یاری بۆیان.

٧_ ژیانێکی ئـازادو هاوچـەرخانە بۆ لاوان دابـین بکـرێو کـۆتو بەنـدی کۆنەپارێزی وەلا بنرێن.

٨_ هەوڵـدان بـۆ گەشـەپێدانو پێشخسـتنی هونـەرو ئـەدەبو کولتـووری کـوردیو پاراسـتنی شوێنەوارە مێژووییەکان.

٩_ پاراسـتنی ژینگـەو ئـاوەدان کردنـەوەی لادێکـان بەشـێوازی هاوچەرخ.

١٠_ سـوود وەرگـرتن لەتەکنۆلۆژیایی پێشـکەوتوو لـەبنیات نانەوەی ژێرخانی ئابووریو دارشتنی سیسـتەمێکی ئـابووری پێشـکەوتووی ئـازاد کـە دادی کۆمەڵایـەتی بەبنەمابگرێ.

١١_ گـۆڕینی سیسـتەمی پـەروەردەو خوێنـدنو دارشـتنەوەی بەشێوەیەکی هاوچەرخ، کە پـەرە بـە پەروەردەی دیمـوکراتیو مـافی مـرۆڤ بدا.

پەیڕەوی ناوخۆی بەرەی گۆڕانی دیموکراتی کوردستان

ماددەی یەکەم: پێناسە

یەکێتیەکی ئارەزوومەندانەی ئـەو هێـزو لایـەنو کەسـایەتیە کوردسـتانیانەیە کـە باوەڕیـان بـە تێکۆشانی دیموکراتیانە هەیەو کار بۆ بنیاتنـانی کوردسـتانێکی ئـازادو دیموکرات دەکەن.

ماددەی دووەم:

ناوی بەرە(بەرەی گۆڕانی دیموکراتی کوردستان)

دروشمی بەرە: لـەپێناو ژیـانێکی باشترو دەستاودەستکردنیدەسـەڵات دا.

ئاڕمی بەرە :

رەنگ.. پرتەقالی

ماددەی سێیەم: پێکهاتەی بەرەو ئەندامیەتی لەبەرە

١- ئەنجومـەنی بـەرە: لەسـێ نوێنەری هەر لایەنێکی ئەندام لەبـەرە پێـك دێو دوومـانگ جارێـك کۆدەبێتەوە.

٢- دەسـتەی کـارگێڕی: لـە نوینـەرێکی هەریـەك لەلایەنـەکان (پارتوکەسـایەتیەکان) پێکـدێت، مەکتـەبی پەیوەنـدی، راگەیانـدنو دارایی پێکدەهێنی.

٣- سـەرۆکی بـەرە: دەسـتەی کـارگێڕی هـەر شـەش مـانگ جارێـك یـەکێك لەئەنـدامانی خـۆی وەك سەرۆکی بەرە دەست نیشان دەکات.

٤-ئەنـدام: هـەر پـارتو رێکخراوێـكو کەسـایەتیەکی بێلایـەن بـاوەڕی بەتێکۆشـانی دیموکراتیانـەو ئامانجـەکانی بـەرە هـەبێ دەتـوانێ بەنوسـراوێکی رەسمـی داوای بەرئەندامێتی بکات، دوای رەزامەندی ئەنجومەن بەئەندام وەردەگیرێ.

٥- کەسـایەتی بێلایـەن بەڕەزامەنـدی ٣/٢ دەنگی ئەنـدامانی ئەنجومەن ئەندامێتی وەردەگیرێ.

٦- پارتولایەنـە سیاسـیەکان بـەدەنگی نێـو +١ی دەنگـی ئەنجومەن دەبێتە ئەندام.

٧- لـەکاتی پێویسـت لـە شاروشارۆچـکەکاندا لیژنـە پێـك دەهێنێ .

ماددەی چوارەم: وازهێنانو لەدەستدانی ئەندامێتی.

١- پـارتو کەسـایەتیەکان لەدەست کێشانەوە(وازهینان) ئازادن .

٢- ئەندامیەتی لەبەرە لەدەست دەدا:

أ/ ئەگەر بێ پرسی بـەرە بچێتە نێـو بەرەیـەکی تـر، یـاخود ببێتـە ئەندامی بەرەیەك کەئامانجەکانی دژی بەرەی گۆڕان بێت .

ب/ ئەگـەر لەسیاسـەتی رۆژانـەو ئامانجەکانی بەرە لابدات.

ج/ ئەگـەر ئەنـدامی ئەنجومـەن سەرپێچی پرینسیپەکانی بەرە بکات، دەسـتەی کـارگێڕی دەتـوانێ ئەندامێتی لێ بسێنیتەوە.

ماددەی پێنجەم:

جگە لـەو بڕگانـەی لـەماددەکانی پێشـوو کەرێـژەیان بـۆ دیـاری کـراوە بڕیارەکان بەنیو+ یەك وەردەگیرێ.

ماددەی شەشەم: بوون بەیەكو هاوپەیمانیەتی.

١- لایەنـەکان سـەربەخۆیی رێکخراوەیـیو سیاسـی خۆیـان دەپارێزن.

٢- لایەنە سیاسیەکانی ئەنـدامی بەرە، ئەگـەر لـەرووی ریکخراوەیـەوە یەکیان گرت، تـەنیا وەك یـەك لایـەن مامەڵەیان لەگەڵ دەکرێ.

٣- هاوپـەیمانێتیو خۆهەڵوەشاندنەوە بەتێکڕایی دەنگی ئەندامانی ئەنجومەن دەبێ.

ماددەی حەوتەم: دارایی

١- هەر پارتو رێکخراوێك ببێتـە ئەندام دەبێ پابەند بێ بـەدابینکردنی ئەو بڕەی مانگانـە ئەنجومـەنی بـەرە بۆی دیاری دەکا.

٢- ئـەو دەسـکەوتانەی بـەرە خۆی بەدەستی دێنێ.

٣- لەخـەرجو داهـات سیاسـەتی روونو کـراوە پیـادەدەکرێو هـەر دوومانگ جارێك مەکتەبی دارایی بەرە شێوەی خەرجو داهات بۆ ئەنجومەنی بەرە راپۆرت روون دەکاتەوە.

پرۆژەی هاوبەشی:

بزووتنەوەی دیموکراتی گەلی کوردستان

بزووتنـەوەی دیمـوکراتی خـوازانی کوردستان

پارتی چارەسەری دیموکراتی کوردستان

حزبی رزگاریی کوردستان

٢٠٠٦-٧-٣٠

رۆشنبیران، کەسایەتیە وڵاتپارێزەکان هاوڕێ دەگەڵ سڵاوو ڕێزماندا...

ئـەم پڕۆژەیـە بەمەبەسـتی پێکهێنـانی بەرەیـەکی ئۆپۆزیسـیۆن پێشنیار کراوە، داوا لەئێوەی بەڕێز دەکـەین کـە بەسـەرنجو رامانـەکانی خۆتان دەوڵەمەندی بکەن، خوازیارین کەئێوەی بەڕێزیش لەتۆکمەکردنی پڕۆژەکەو بەشداریکردنی پێکهێنـانو چالاککردنی بـەرەی ئۆپۆزیسیۆن رۆڵی بەرچاو بگێڕن.

لەسەر ئەم نیشانانە سەرنجو رامانەکانتان رەوانە بکەن:

bereygoorran@hotmail.com
bereygorran@yahoo.com